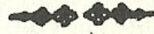
అత్ర శ్లోకాః.

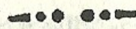
శ్లో॥ ప్రతిప్రయోగే ఖలు యోజనీయో గోదానకర్మణ్యపి చౌలవత్తు। వగ్గప్నపుంజీల శలల్యశిష్టాః అత్రార్థలుప్తా హి భవన్తి యస్మాత్ ॥

శ్లో॥ ఏతాశ్చ ఖావాపి శిఖేశిరోరుహాః ప్రవాపయేత్కర్మణి చోపనాయనే। గోదానశబ్దా దధునావగమ్యతే తచ్ఛ్మశ్రుకర్మేతి హి చౌలవద్విధిః॥ ఉదగ్గతే కేసతి షోడశేబ్దే వగ్గప్నపుంజీల శలల్యుదుక్తాః। హోమాత్పరం శ్మశ్రుచవాపయేచ్చ క్షురాన్నభోత్కృష్టన ముత్తమాఙ్గమ్ ॥ —

శ్లో॥ గోదానమకృతం యస్య వివాహశ్చేదుపస్థితః। యామ్యాయనేపి కుర్వీత గోదానం స్నాతకం చ వై ॥ గోదానం చౌలవత్కార్యం షోడశేబ్దే తదుచ్యతే। అంకోపవేశనం నాస్తి శ్మశ్రూణాం ముండనం భవేత్ ॥

సమాప్తమ్.

అథ స్నాతకవ్రతమ్.

వేదమధీత్య స్నాస్యన్ ప్రాగుదయాద్వ్రజం ప్రవిశ్యాన్తర్లోమ్నా చర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తే। నైనమేతదహరాదిత్యోభి తపేన్నాత్రి పురీషోత్సర్జనార్థం బహిర్నిర్గచ్ఛేత్ ॥ — ఆచమ్య, పూర్వోక్త... శుభతిథౌ, సుమద్వాదశవర్ష వేద బ్రహ్మచర్య నివృత్తిద్వారా వివాహాధికారసిద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేన ...

గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహ వాచనంచ కుర్యాత్ ॥ — ఆచమ్య, పూర్వోక్త...... శుభతిథౌ, మమ, ఉపనయనలగ్నప్రభృత్యేతత్సమావర్తన శుభలగ్నపర్యన్తం, మధ్యేవర్తినికాలే సంభావితానాం పాపానాం నిర్హరణార్థం యథా శక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ॥ కాంస్యపాత్రే తండులతాంబూల హిరణ్యాదికం గృహీత్వా ॥ పరిషదం త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య ॥ - సమస్తసంపత్సమావాప్తి...... గోవిన్దాయ నమోనమః ॥ ప్రాఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ననువదేత్ ॥ అశేషే హేపరిషత్, మదీయాం విజ్ఞాపనా మవధారయ, మమ ఉపనయన లగ్నప్రభృత్యేతత్సమావర్తన శుభలగ్నపర్యన్తం, ఆచార్యోపదిష్టానాం, యథోక్త శౌచాచమనస్నాన, కాలత్రయసన్ధ్యావన్దన, సాష్టశత గాయత్రీజప, కాలద్వయాగ్నికార్యాభివాదన, గురువచన శుశ్రూషాభివాదన, సాయంప్రాతర్భిక్షాన్నభోజన, కౌపీనకటిసూత్ర యజ్ఞోపవీత మేఖలాజిన, దండస్వాధ్యాయాది నియమరాహిత్య । దివాస్వాపన ఛత్రపాదుకా, గన్ధమాల్యోద్వర్తనానులేపన, క్రముక భక్షణ పర్ణభక్షణ దన్తధావన ఖట్వాధిశయన, నేత్రాంజనధారణ, దర్పణావలోకన, తైలాభ్యంజన, కాంస్యపాత్రభోజన, ధ్యాతపతిత మ్లేచ్ఛకామినీ శూద్రాదిస్పర్శన సంభాషణాది చరితరూప నిమిత్తానాం, సర్వేషాంపాపానా మపనోదనార్థం, అశ్వారోహణ, గజారోహణ, శకటారోహణ, నటవిటగాయక గీతవాద్యదృక్శ్రవణాది జనిత దోషనివృత్త్యర్థంచ, ప్రాజాపత్య సౌమ్య ఆగ్నేయ వైశ్వదేవ గోదాన బ్రహ్మచర్యవ్రతాది కర్మణాం, తత్తత్కాలాతిక్రమణా ద్యోదోషస్సంజని తద్దోషపరిహారార్థం, మమద్వాదశవర్ష వేద బ్రహ్మచర్య నివృత్తిద్వారా, వివాహాధికారసిద్ధ్యర్థం, స్నాతకవ్రతాధికార యోగ్యతాఫల

సిద్ధ్యర్థంచ। శ్రీలక్ష్మీనారాయణ ప్రీత్యర్థం, సావర్ణీంశాస్త్రీయాం, మయాసమర్పితా మిమాం పరిషద్దక్షిణాం, యథాశక్తి దక్షిణాం, యథోక్తదక్షిణా మివస్వీకృత్య। యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య, మమ స్నాతకవ్రతాధికార యోగ్యతా సిద్ధిమనుగృహ్ణన్తుభవన్తః॥ ఇతి విజ్ఞాపయామి॥ హేయజమాన, తవఉపనయనలగ్న ప్రభృత్యేత త్సమానన్తరన శుభలగ్నపర్యన్తం, సంభావితానాం పాపానాం నిర్హరణార్థం, స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రాచరణేసతి, సంభావితేభ్యః పాపేభ్యో భవాన్ముక్తో భూయా ద్విముక్తో భూయాత్॥ తవస్నాతకవ్రతాధికార యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వి త్యనుగృహ్ణీమః॥ — ఆచమ్య - పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, మమబ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా, శరీరశుద్ధ్యర్థం, పరిషదుపదిష్ట ప్రకారేణ స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ — శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం(౧. పేజి) ప్రయచ్ఛమే॥ - అస్మైబ్రాహ్మణాయ ...... ప్రీత్యర్థం, మమబ్రహ్మచర్య వ్రతలోపనివృత్తిద్వారా, శరీరశుద్ధ్యర్థం, స్వర్ణ కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ — శ్లో॥ ధన్యఃకరోషి దాతారం(౧.) ప్రయచ్ఛమే॥ అస్మైబ్రాహ్మణాయ ... ప్రీత్యర్థం, మమబ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా, శరీరశుద్ధ్యర్థం, ధాన్య కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ — శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం(౧.).. ప్రయచ్ఛమే॥ అస్మైబ్రాహ్మణాయ ... ప్రీత్యర్థం, మమబ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా, శరీరశుద్ధ్యర్థం, ఆజ్య కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ। ద్వాదశసంఖ్యాక బ్రాహ్మణభోజనా

ర్థం పర్యాప్తమన్నకృత్య ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం
శ్రీ మహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన స్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ —
ఏభిస్సువర్ణధాన్యాజ్య కత్రైశ్చ భగవాం త్సర్వాత్మకః, శ్రీ మహావిష్ణుస్సు
ప్రీతో వరదో భవతు ॥ మమ బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా
శరీరశుద్ధిర స్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు, తవ బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్వా
రా శరీరశుద్ధిరస్తు ॥ — ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... ... శుభతిథౌ,
మమ - ప్రాజాపత్య సౌమ్య ఆగ్నేయ వైశ్వదేవ గోదాన బ్రహ్మచర్య
వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం, వాహిత్రయోదశ హోమంకరిష్యే ॥
తత్రాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాలంకృత్య పరిస్తీర్య, చతుష్పాత్ర ప్రయోగా
జ్యాజ్యసంస్కారాన్తేగ్నిం పరిషిచ్య ॥ అదితేను మన్యస్వ । అను
మతేను మన్యస్వ । సరస్వతేను మన్యస్వ । దేవసవితః ప్రసువ ॥ —
వాహిత్రయోదశ హోమంకుర్యాత్ ॥ — అనేన వాహిత్రయోదశ
హోమేన భగవాంత్సర్వాత్మకః శ్రీ మహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదో భ
వతు ॥ — మమ బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా స్నాతకవ్రతాధి
కార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిర స్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు । తవ బ్రహ్మచర్య
వ్రతలోప నివృత్తిద్వారా స్నాతకవ్రతాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిరస్తు ।
ఆచమ్య, పూర్వోక్త ... ... శుభతిథౌ, మమ ఆయుర్వర్చో
యశో బలాభి వృద్ధ్యర్థం - ప్రాతరగ్నికార్య సమిదాధానం కరిష్యే ॥
అగ్నికార్యంచ కుర్యాత్ ॥ — మధ్యాహ్నే స్నాత్వాచమ్య ॥ — పూ
ర్వోక్త ... ... శుభతిథౌ, మమ ద్వాదశ వర్ష వేద బ్రహ్మచర్య నివృ
త్తిద్వారా, వివాహాధికార సిద్ధ్యర్థం, స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥

స్నాతక వ్రతాఙ్గత్వేన ఆదౌరక్షణార్థం రక్షాబన్ధనం కరిష్యే ॥ తదఙ్గ షోడశోపచార పూజాంకరిష్యే । రక్షాబన్ధన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ విశ్వేత్తాతఇతి విధివద్రక్షాబన్ధనం కుర్యాత్ ॥ విశ్వేత్తాతే ... ఋషిబన్ధవే ॥ — రక్షాబన్ధన ముహూర్త ... సిద్ధిరస్తు ॥ — ఆచమ్య - పూర్వోక్త ... శుభతిథౌ, మమస్నాతక వ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేన తదాదౌ దేవతాహ్వానాఖ్యం కర్మకరిష్యే । దేవతాహ్వానం కుర్యాత్ ॥

ఆచమ్య - పూర్వోక్త ... ... శుభతిథౌ, - మమస్నాతక వ్రతాంగత్వేన - అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే । అగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రాసాదనాన్తే, సూత్రేవస్త్రే మణియుగ స్రక్సుగన్ధ ప్రసక్తౌ శీతోష్ణాంబు క్షురకట యవచ్ఛత్రే దండాంజన దర్పణో పానహద్వయ సమిత్కుశ, శకృత్తాన్నన చూర్ణోదపాత్రే ఔదుంబరకాష్ఠాని పాత్రాణి ముత్తరత స్సకృ త్ప్రయుంజ్యాత్ । (సర్వత్ర మానుషపాత్రాణి సకృత్). తతః, పవిత్రకరణాద్యాజ్య భాగాన్తే, ఇమగ్గ్ స్తోమమితి, హస్తాభ్యాం పాలాశీగ్ం సమిధమాధాప్య । ఇమగ్గ్ స్తోమ మర్హతే జాతవేదసే రథమివ సంమహేమా మనీషయా । భద్రాహినః ప్రమతిరస్య స గ్ంసద్యగ్నే సఖ్యే మారిషామా వయంతవ ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదంనమమ ॥ — అపరేణాగ్నిం కటపరశాయాం వోపవిశ్య । † త్ర్యాయుషమితి క్షుర

† కటః ప్రసిద్ధస్త్రీణమయః, పరశా, కటప్రకృతి భూతం పఙ్క్తి కటాఖ్యం తృణమ్.

మభిమన్త్ర్య ॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్ । యద్దే
వానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషమ్ ॥ — శివో నామాసీతి
యజుషా వప్త్రే ప్రతిదద్యాత్ ॥ — శివో నామాసి స్వధితిస్తే పితా నమస్తే
అస్తు మా మా హిగ్ంసీః ॥ — (అపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యా కేశనిధానా
న్తమానసమ్ ॥) తతః, ఉష్ణేన వాయవ ఇతి యజుషోష్ణా శ్శీతా స్వప
ఆనీయ 130 పేజీ క్షురం ప్రక్షాళ్య । గూఢస్థానే నిదధాతి ॥ — జఘ
నార్థే వ్రజస్యోపవిశ్య, విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి ॥
తాగ్ంస ఇదమహమితి యజుషోదుమ్బర మూలే దర్భస్తమ్బే వోప గూ
హతి ॥ ఇదమహం నారాయణ శర్మణః కాశ్యపస గోత్రస్య పాప్మాన
ముపగూహా మ్యుత్తరో నారాయణశర్మా ద్విషద్భ్యః ॥ ఏవం విహితాభి
రేవాద్భి రాపోహిష్ఠా మయోభువ ఇతి తిసృభిర్ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః
పావకా ఇతి తిసృభి స్సకృ త్స్నాపయేత్ ॥ — (తూష్ణీం మిశ్రితాభి
శ్శీతోష్ణాభి రద్భిష్షణ్మాసన్తే సకృదేవ స్నాతి) † ఆపోహిష్ఠా మయో
భువస్తాన ఊర్జే దధాతన । మహేరణాయ చక్షసే ॥ యో వశ్శివతమో
రస స్తస్య భాజయతే హ నః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరఙ్గమామవో
యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ॥ — హిరణ్యవర్ణా
శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్విన్ద్రః । అగ్నిం యా గర్భం

† స్నానమన్త్రే ప్రోక్షణ మాత్రమేవ.

దధి కేవిరూపా స్తాసఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు ॥ — యాసాగ్ం రాజా
వరుణో యాతి మధ్యే సత్యా నృతే అవపశ్యం జనానామ్ । మధుశ్చుత
శ్శుచయో యాః పావకా స్తాసఆప శ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు ॥ యాసాన్దేవా
దివికృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా భవన్తి । యాః పృథివీం
పయసోన్దన్తి శుక్రాస్తాస ఆ ప శ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు ॥ అన్నాద్యాయే
త్యౌదుమ్బర కాష్ఠేన దతో ధావతే ॥ అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వం దీర్ఘా
యు రహమన్నాదో భూయాసమ్ । సోమో రాజాయ మాగమత్సమే
ముఖం ప్రవేక్ష్యసి భగేన సహవర్చసా ॥ కాష్ఠం నైరృత్యాం నిరస్య ।
అపఉపస్పృశ్య ॥ — ఆచమ్య ॥ — స్నానచూర్ణే నోద్వర్త్య స్నాత్వా ॥
(మసూరచూర్ణాదిభి రుద్వర్త్యామలక పిష్టాదిభి శ్శిరస్స్నానీయై స్నాతశ్చ
భవతి) సోమస్య తనూరసీతి యజుషాహత మన్తరం వాసః పరిధాప్యా
చమ్య ॥ సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వామా తనూరావిశ ।
సంధా ప్యాచమ్య ॥ సార్వ సురభిచన్దనం నమో గ్రహాయచేతి, తిసృభిర్వ్య
స్తమా, ప్రతిసమస్తం దేవతాభ్యో రక్షణాయ సమహ్వయేత్ ॥ — మన్త్రమా
న్త్రాన్తే । నమో గ్రహాయచాభిగ్రహాయచ । నమశ్శాక జఞ్జభాభ్యామ్ ।
సమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః ॥ * ఊర్ధ్వపుణ్డ్రధారణం

* శ్లో॥ భస్మీభవతి తత్సర్వ మూర్ధ్వపుణ్డ్రం వినాకృతమ్.

ముఖమగ్రే బ్రాహ్మణో లింపతి । (బాహూ రాజన్యః । ఊరూ వైశ్యః) అప్సరస్వితి త్వాత్మానం గన్ధేనానులిప్య ॥ అప్సరస్సు యో గన్ధో గన్ధర్వేషు చ యద్యశః । దైవ్యో యో మానుషో గన్ధస్సమా గన్ధస్సు రభిర్జుషతామ్ ॥ మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ం సూత్రప్రోత మియమోషధీత్యుదక పాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్య । — ఇయమోషధీ త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ । సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మాకరోతు ॥ అపాశోసీతి త్ర్యవసానయాతంమణిం కంఠే బధ్నాతి ॥ అపాశో స్యురో మే మాసగ్ంశరీ శ్శివో మోపతిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ంశరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ ॥ సూత్రప్రోతం బాదరమణిం ఉదకపాత్రే తూష్ణీం త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్య ॥ సవ్యేపాణౌ తూష్ణీంబధ్నాతి ॥ — (అహతముత్తరంవాసో రేవతీస్త్వేతి సమానమ్ ।) రేవతీస్త్వేతి ద్వాభ్యాం ఉత్తరం వాసోభిమన్త్ర్య ॥ రేవతీస్త్వా (138 పేజి) మహిత్వనమ్ ॥ యాఅకృన్తన్నితి, తిసృభి ర్వాసో రాచ్ఛాద్య ॥ — యాఅకృన్తం సవయ్యః ...... పోషముపసంవ్యయస్వ ॥ పరిధాప్య ద్విరాచమ్య ॥ † పరీద మిత్యాత్మాన

† పరిధాన శబ్దస్యాత్రాచ్ఛాదన పరత్వమ్.

శ్లో॥ ఈషద్ధౌతం నవంవస్త్రంసదశం యన్న ధారితమ్ । అహతం తద్విజానీయా త్సర్వకర్మసు పావనమ్ ॥

మనుమన్త్ర్య ॥ — పరీదంవాసో అధిథా స్వస్తయే ...... విభజాసి
జీవన్ ॥ — తస్యదశాయాం ప్రివర్తా ప్రిబధ్య - దర్వ్యాఅగ్నే ఆధా
య్య, సవ్యేనహస్తేనాన్యేనవా, ప్రివర్తయో రుపరి ఆజ్యమానీ మాయు
ష్య మిత్యష్టాభిః ప్రతిమన్త్ర మష్టాజ్యాహుతీ ర్జుహుయాత్ ॥ —
ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మౌద్భిద్యమ్ । ఇద
గ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యా యావిశతాం మాగ్ స్వాహా ॥ హిరణ్యా యేదం
నమమ ॥ ఉచ్చైర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయమ్ । సర్వా
స్సమృద్ధీ ఋద్ధయో హిరణ్యేస్మిన్ త్సమాహితా స్వాహా ॥ హిరణ్యా
యేదంనమమ ॥ శునమహగ్ం హిరణ్యస్య పితురివ నామాగ్రభైషమ్ ।
తంమా హిరణ్యవర్చసం పూరుషుప్రియఙ్కురు స్వాహా ॥ హిరణ్యా యే
దంనమమ ॥ — ప్రియంమా దేవేషుకురు ప్రియంమా బ్రహ్మణేకురు ।
ప్రియంవిశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసుమాకురు స్వాహా ॥ హి
రణ్యా యేదంనమమ ॥ యాతిరశ్చీని పద్యసేహం విధరణీఇతి । తాన్త్వా
ఘృతస్య ధారయాయజే సగ్ం రాధనీ మహగ్ం స్వాహా ॥ సగ్ంరాధ
న్యా ఇదంనమమ ॥ సగ్ం రాధన్యై దేవ్యైస్వాహా ॥ సగ్ంరాధన్యై
దేవ్యా ఇదంనమమ ॥ — ప్రసాధన్యై దేవ్యైస్వాహా ॥ ప్రసాధన్యై దేవ్యా
ఇదంనమమ ॥ — సమ్రాజంచ విరాజం చాభిశ్రీ ర్యాచనోగృహే ।

లక్ష్మీ రాష్ట్రస్యయా ముఖైతయా మా సగ్ంసృజామసి స్వాహా ॥ లక్ష్మ్యా ఇదంనమమ ॥ ప్రివర్తా అపఆనీయ ॥ ఇధ్మసన్నహనా స్యద్భి స్సగ్ స్పర్శాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ తన్నిచరా యేదంనమమ ॥ అపఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాది హోమంకరిష్యే ॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాన్తే ॥ అపరేణా గ్నిం ప్రివర్తమేతాభిరేవైకం దక్షిణేకర్ణే ఆబధ్నీత ॥ ఆయుష్యం వర్చస్య గ్ం .... యావిశతాంమామ్ ॥ — ఉచ్చైర్వాది .... త్స మాహితాః ॥ శునమహగ్ం... పూరుషు ప్రియజ్కురు ॥ ప్రియంమా దేవేషుకురు ...... రాజమమాకురు ॥ యాతిరశ్చీ నిపద్యసేహం ... సగ్ంరాధనీ మహమ్ ॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై ॥ ప్రసాధన్యై దేవ్యై ॥ సమాజంచ ...... మాసగ్ం సృజామసి ॥ ఏతాభిస్సవ్యే ద్వితీయం బధ్నీయాత్ ॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం... సగ్ం సృజామసి ॥ * శుభి కేశిర ఇతి స్రజశ్శిరస్యాః బధ్నీతే ॥ శుభికేశిర ఆరోహ శోభయన్తీ ముఖంమమ । ముఖగ్ం హిమమశోభయ భూయాగ్ం సంచభగఙ్కురు ।

---

* శ్లో॥ ఆసీనఊర్ధ్వః ప్రహ్వోవా నియమో యత్రనేదృశః । తదాసీనేన కర్తవ్యం నప్రహ్వేణనతిష్ఠతా ॥ ఇతి కాత్యాయన వచ నోక్తమాహ । అతో కుండలాదీని, షడేతాన్యాసీన ఏవకుర్యాత్ ॥

యామాహర జ్జమదగ్ని శ్శ్రద్ధాయై కామాయాన్యై । ఇమాన్తా ముపిన హ్యేహం భగేన సహవర్చసా । — యదాంజన మిత్యాంజనేన చక్షుషీ యుగపదాక్తే ॥ యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతఉ పరి । తేనవామాం జ్జేతేజసే వర్చసే బలాయచ (మయిపర్వతేతి చతుర్భి ర్యజుర్భిర్వా । మయిపర్వత పూరుషమ్ । మయిపర్వత వర్చసమ్ । మయిపర్వత భేషజమ్ ॥ మయిపర్వ తాయుషమ్ ॥) యన్మేవర్చ ఇత్యాదర్శ మీక్షతే ॥ యన్మేవర్చః పరాగత మాత్మాన ముపతిష్ఠతి । ఇదం తత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ॥ ప్రతిష్ఠేస్థఇతి, యజుషో పానహాయుగప్రత్పతి ముచ్య ॥ ప్రతిష్ఠేస్థో దేవతానాం మామా సన్తాప్తమ్ । తూష్ణీం ఛత్రమాదాయ ॥ ప్రజాపతే శ్శరణమసీతి ఛత్ర మాత్మాన మభిచ్ఛాదయతి ॥ ప్రజాపతే శ్శరణమసి బ్రహ్మణ శ్ఛదిర్విశ్వ జనస్య ఛాయసి సర్వతో మాపాహి ॥ దేవస్య త్వేతి శిరఃప్రమాణ మృజుం వైణవం దండమాదాయ ॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే౽శ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా మాదదే ద్విషతో వధాయేన్ద్రస్య వజ్రో౽సి వార్త్రఘ్న శ్శర్మమేభవ యత్పాపం తంనివారయ ॥ వాచంయచ్ఛ త్యానక్షత్రేభ్యః ॥ ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీ ముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య ॥ దేవీష్షడుర్వీ రిత్యర్ధర్చేన దిశముపస్థాయ ॥ దేవీష్షడుర్వీ రురుణఃకృణోత విశ్వేదేవాస ఇహవీర యధ్వమ్ ॥ మాహాస్మహీంతి చన్ద్రమసం నక్షత్రాణి చోపస్థాయ॥

మాహాస్మహి ప్రజయామా తనూభి ర్మారధామ ద్విషతే సోమరాజన్ ।
* తతో రాతినా సంభాష్య, యథార్థం గచ్ఛేత్ । పాదౌ ప్రక్షాళ్యా
చమ్య । — శ్లో॥ చరితబ్రహ్మ చర్యోహం కృతవ్రత చతుష్టయః । కాశీ
యాత్రాం గమిష్యామి అనుజ్ఞాం దేహిమేశుభామ్ । — ప్రతివాక్యమ్ ॥
శ్లో॥ సాలఙ్కారాం మమసుతాం కన్యాం దాస్యామి తేద్విజ । పాణింగృ
హీత్వా సాగ్ని స్త్వం గచ్ఛస్వ గచ్ఛమద్గృహమ్ ॥ — తతః, ఆశీర్వచనం
ప్రాప్య, బ్రాహ్మణాన్ తోషయేత్ ॥

సమాప్తోయమ్.

---

* తతో రాతినా సంభాష్య । యథార్థం గచ్ఛేత్ । రాతిః, మిత్రమ్ - రమయతీతి వ్యుత్పత్త్యా । తేనసహ విస్రబ్ధసంభాష్య, ఆత్మశక్త్యాద్యనురూపం ధర్మాదికం విచార్య, నిశ్చిత్య । యథార్థం గచ్ఛతి । తేన రాతినాసహ యోర్థో ధర్మో మోక్షో వా సాధ్యత్వే నావధృతః, తదనురూప మాశ్రమం గార్హస్థ్యం మౌనంవా ప్రతిపద్యేత । తదేవం, సంన్యాసి, భిక్షుః, స్నానకర్మ కృత్వైవ ప్రవ్రజేత్ । ఏవం మంత్రవత్స్నానకర్మాశక్తౌ తూష్ణీం సమావర్తనం కుర్యాత్ ॥ అస్యైతదపర మిత్యస్యాపి విహితత్వాత్ ।

అథ వైకల్పిక సమావర్తనమ్.

అపరాహ్ణస్నానం తూష్ణీమేవ తీర్థే స్నాత్వా తూష్ణీగ్ంసమిధ మాదధాతి। ఇతి † వపన పూర్వకం సద్యః స్నాత్వాచమ్య॥ పూర్వోక్త... శుభతిథౌ, శ్రీమాన్ గోత్రః నామధేయోఽహం సమావర్తన సిద్ధిద్వారా వైకల్పిక సమావర్తనం కరిష్యే ॥ మేఖలాం తూష్ణీం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి। సముద్రం గచ్ఛస్వాహేతి దండాజినౌ అప్సు ప్రాస్యేత్॥ సముద్రం గచ్ఛస్వాహా ॥ శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహృత్య। విధినోప సమాధా యాలఙ్కృత్య। పరిషిచ్య! పాలాశీం సమిధం ప్రాదేశమాత్రీం తస్మిన్నేవాగ్నౌ తూష్ణీం ప్రజాపతిం మనసాధ్యాయ న్నాదధాతి ॥ పునః పరిషిచ్య ॥ అనేన వైకల్పిక సమావర్తనేన భగవాం ధ్సర్వాత్మకః - శ్రీ మహావిష్ణు స్సుప్రీతో వరదో భవతు ॥ మమ ద్వాదశవర్ష వేదబ్రహ్మచర్య నివృత్తిద్వారా వివాహాధికార సిద్ధిర స్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు ॥ తవద్వాదశవర్ష వేదబ్రహ్మచర్య నివృత్తిద్వారా వివాహాధికార సిద్ధిరస్తు ॥ తతః, గన్ధపుష్పమాల్య, కర్ణాభరణాంజన ఛత్రోపానహ వైణవదండాదికం సర్వం తూష్ణీ ముపాదత్తే । తథాచ ॥ శ్లో॥ స్నానం వక్ష్యే పరంతూష్ణీం తీర్థే స్నాత్వైవ లౌకికమ్। వహ్నిమాధాయ విధివత్పరిషిచ్య సమన్తతః ॥ పాలాశీం సమిధంతూష్ణీ మగ్నావాధాయ యత్పునః। పరిషేచనం తతః కుర్యా ద్యథాపూర్వ మితిస్మృతిః ॥

సమాప్తోయమ్.

---

† అపరంస్నానం ఆపద్విషయమ్.

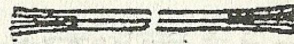
ఆత్రి శ్లోకాః.

వాక్యమ్, త్రయ స్స్నాతకాభవన్తి, విద్యాస్నాతకో వ్రతస్నాత
కో విద్యావ్రత స్నాతకఇతి ॥ యస్సమాప్యవేద మసమాప్య వ్రతాని,
సమావర్తతే, సవిద్యాస్నాతకః ॥ ౧॥ యస్సమాప్య వ్రతాని, అసమా
ప్య వేదం, సమావర్తతేసవ్రతస్నాతకః ॥ ౨॥ యఃపునరుభయం సమా
ప్య, సమావర్తతే, సవిద్యా వ్రతస్నాతకః ॥ శ్లో॥ వేదంవ్రతానివా పా
రం నీత్వా హ్యుభయ మేవవా। అవిప్లుత బ్రహ్మచర్యో లక్షణ్యాం
స్త్రియ ముద్వహేత్స్త్రీః॥ అత్రివేద మిత్యుపలక్షణమ్ ॥ తథాచమనుః ॥
వేదానధీత్య వేదౌవా వేదంవాపి యథాక్రమమ్। అవిప్లుత బ్రహ్మచర్యో
గృహస్థాశ్రమ మావహేత్ ॥ గురవేతు వరందత్వా స్నాయీత తదను
జ్ఞయా ॥ ఇతి ॥ వాక్యమ్ ॥ వివాహస్యతు రాగా ధీనత్వాచ్చ వివాహ
శ్చానియతః ॥ స్నాత్వా సముద్వహేత్కన్యాం, ఇతిసమావర్తన వివా
హయో రవినాభావావ గమాత్ ॥ తథా ॥ శ్లో॥ గోదాన మకృతం
యస్య వివాహశ్చే దుపస్థితః। యామ్యాయనేపి కుర్వీత గోదానం స్నా
తకంచవై ॥ గోదానదీని కార్యాణి వివాహాత్పూర్వవాసరే। ఏకత్ర
ణవా కుర్యా దితివేద విదోవిదుః ॥ తథా ॥ శ్లో॥ వివాహ దివసా త్పూ
ర్వంతద్దినే స్నానమాచరేత్ ॥ వివాహ దినసాథస్తా ద్భవేత్తు స్నాతకవ్ర
తమ్ ॥ కింతు, స్నాతస్తూప యమాదర్వా ఙ్మృతోయాతి వసద్గతిమ్ ।
తస్మాదాసన్న వైవాహ స్స్నాతకర్మ సమాచరేత్ ॥ ఇతి వచనాచ్చ
వివాహాభావే స్నానంచా నియతమ్ ॥ కించ ॥ శ్లో॥ అనాశ్రమీ నతిష్ఠేత
దినమేక మపిద్విజః। ఆశ్రమేణ వినాతిష్ఠ న్ప్రాయశ్చిత్తీ యతేతుసఇతి ॥

స్వీకృత్య । యథోక్తప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య । మమకుమారస్య జాత కర్మనామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయ నాధికార యోగ్యతా సిద్ధి మనుగృహ్ణన్తు భవన్తః ।(ఇతి విజ్ఞాపయామి ॥ హే యజమాన- తవ కుమారస్య జన్మలగ్న ప్రభృత్యేతదుపనయన శుభలగ్నపర్యన్తం, సమ్భావితానాం పాపానాం నిర్హరణార్థం, స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రా చరణేనేతి, సమ్భావితేభ్యః పాపేభ్యోయం కుమారో ముక్తోభూయా ద్వీముక్తో భూయాత్ । తవకుమారస్య జాతకర్మనామకరణాన్నప్రాశన చౌలోపనయనాధికార యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వి త్యనుగృహ్ణీమః)॥

ఆచమ్య- పూర్వోక్త.........శుభతిథౌ మమకుమారస్య శరీరశుద్ధి ద్వారా జాతకర్మనామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయ నాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం, పరిషదుపదిష్ట ప్రకారేణ స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రం మమలం స్వర్ణంపాప ప్రణాశనమ్ । స్వర్ణంహి శంకరంయస్మా దతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మిన్బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపాయ శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థం- మమకుమారస్య శరీరశుద్ధిద్వారా జాతకర్మ నామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయ నాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సమ్ప్రదదే నమమ॥ శ్లో॥ ధన్యజ్వరోపి దాతార మిహలోకే పరత్రచ। యస్మాత్ప్రముచ్యతే ధాన్య మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మిన్బ్రాహ్మణాయ .... యోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం ధాన్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సమ్ప్రదదే నమమ ॥ శ్లో॥ కామధేనో స్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితమ్ । దేవానామాజ్య మాహార మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మిన్బ్రాహ్మణాయ.........యోగ్యతా

పాహిత్రయోదశ హోమాః.

ఆచమ్య- పూర్వోక్త..........శుభతిథౌ మమకుమారస్య జాతకర్మ నామకరణాన్నప్రాశన చౌలోపనయనాది కర్మసు తత్తత్కాల వ్యవహితేషు తైస్తైః కర్మభిః పురస్తాత్సంస్కారం కర్తుమస్మాక మాచార్యత్వయోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం పాహిత్రయోదశ హోమమహం కరిష్యే. తథాఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య అలంకృత్య పరిస్తీర్య చతుష్పాత్రప్రయోగాద్యాజ్య సంస్కారాన్తేఽగ్నిం పరిషిచ్య ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ । అనుమతేఽనుమన్యస్వ । సరస్వతేఽనుమన్యస్వ । దేవసవితః ప్రసువ । ఏకమ్- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి ॥ ఓం- పునరూర్జా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ । సహరయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా । విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ పాహినో అగ్న ఏనసే స్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ । పాహినో విశ్వవేదసే స్వాహా ॥ విశ్వవేదస ఇదంనమమ ॥ యజ్ఞంపాహి విభావసో స్వాహా ॥ విభావసవ ఇదంనమమ । సర్వంపాహి శతక్రతో స్వాహా । శతక్రతవ ఇదంనమమ । పాహినో అగ్న ఏకయా । పాహ్యుత ద్వితీయయా । పాహ్యూర్జః తృతీయయా । పాహిగీర్భిశ్చతసృభిర్వసో స్వాహా । వసవ ఇదంనమమ ॥ భూరగ్న

యేచ పృథివ్యైచ మహతేచ స్వాహా ॥ అగ్నయే పృథివ్యై మహత ఇదంనమమ ॥ భువోవాయవే చాన్తరిక్షాయచ మహతేచ స్వాహా ॥ వాయవే అన్తరిక్షాయ మహతఇదంనమమ ॥ సువరాదిత్యాయచ దివేచ మహతేచ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయ దివే మహత ఇదంనమమ ॥ భూర్భువ స్సువ శ్చన్ద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతేచ స్వాహా ॥ చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదంనమమ ॥ పునస్సూర్జా నివర్తస్వ .... విశ్వత స్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ సహరయ్యా.........విశ్వతస్పరి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ పునః పరిషిచ్య : అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః । అనుమతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః । సరస్వతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః । దేవసవితః ప్రాసావీః ॥ అనేన పాహిత్రయోదశ హోమేన గవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదో భవతు మమకుమారస్య జాతకర్మ నామకరణాన్నప్రాశన చౌలోపనయనాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిరస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు ॥ తవకుమారస్య జాతకర్మ నామకరణాన్నప్రాశన చౌలోపనయనాధికార యోగ్యతా ఫలసిద్ధిరస్తు ॥

—* అథ శ్లోకాః. *—

శ్లో॥ కాలాతీతాని కర్మాణి ప్రాప్నువంత్యుత్తరాణిచ । కాలాతీతాని కృత్వైవ విదధ్యాదుత్తరాణితు । తద్దోష శమనార్థాయ పాహిహోమం సమాచరేత్ ॥ కా:చ: కర్మాణ్యన్తరితే చైవ కుర్యా

త్వాహి త్రయోదశమ్ తథాచ ॥ శ్లో॥ జాతకాదీని కర్మాణి తత్ర త్కాలేఽకృతానిచేత్ । మౌంజీబన్ధన కాలస్య తత్ప్రాక్కుర్యా దను క్రమాత్ ॥ తత్తత్కర్మార్థ్యయామార్థ్వం ప్రాయశ్చిత్తం సమాచ రేత్ । పాహిత్రయో దశంహుత్వా జాతాది క్రమమాచరేత్ ॥ పునర్మాఽ సహస్యాన్తే మధ్యేపాహీతి పఞ్చకమ్ । మహా వ్యాహృతి భిశ్చైవ పాహిహోమాః సమాచరేత్ ॥

—* జాతాదికర్మాణా, దేవతాహ్వనమ్. *—

పూర్వోక్తైవఙ్గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ అస్యకుమారస్య జాతకర్మ నామ కరణాన్నప్రాశన చౌలోప నయనార్థత్వేన తదాదౌ దేవతా హ్వానాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ దేవతాహ్వానం కుర్యాత్ ॥

అథ - జాతకర్మ.

జాతే కుమారేఽస్యహిరణ్యేనాభ్యుదయకం కృత్వా జాతేనకర్మణా సగ్గ్ స్కరిష్య ఇతిసఙ్కల్ప్య ॥ కుమారంపత్నీంచ దక్షిణతఉప వేశ్య । స్వయ ముత్తరత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య । పూర్వోక్త...... శుభతిథౌ, మమకుమారః గర్భదోష శమనార్థ మవ్యాహతాయురారోగ్యైశ్వర్య బలపుష్టి ప్రజ్ఞామేధా జననసిద్ధ్యర్థం జాతేనకర్మణా సగ్గ్ స్కరిష్యే ॥ దివస్పరీత్యనువాకాన్తే కుమార మభిమృశ్య ॥ దివస్పరిప్రథమంజజ్ఞే అగ్నిరస్మద్ద్వితీయం పరిజాతవేదాః । తృతీయమప్సు నృమణా అజస్ర

గోశానే త్యనుశిష్య వటుం గురుః । భాఢమిత్యేవ సర్వత్ర ప్రతిబ్రూయాత్ తతో వటుః ॥ ఆదిమధ్యాన్త సానేషు భవచ్ఛబ్దోపలక్షితః । బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమమ్ ॥

అగ్నికార్యమ్.

సాయం సన్ధ్యావన్దనం కృత్వా । ఆచమ్య-పూర్వోక్త ......

శుభతిథౌ-ఆయురారోగ్యయశో బలాభి వృద్ధ్యర్థం సాయమగ్నికార్య సమిదాధానం కరిష్యే ॥ అగ్నింపరిత్వేతి పరిమృజ్య ॥ పరిత్వాగ్నే పరిమృజామ్యాయుషాచ ధనేనచ । సుప్రజాః ప్రజయాభూయాసగ్ం సువీరోవీరైః సువర్చావర్చసా సుపోషఃపోషైః సుగృహోగృహైః సుపతిఃపత్యా సుమేధామేధయా సుబ్రహ్మా బ్రహ్మచారిభిః । అగ్నిమలఙ్కృత్య ॥ అగ్నయేనమః । హుతవహాయనమః । హుతాశినేనమః । కృష్ణవర్త్మనేనమః । దేవముఖాయనమః । సప్తజిహ్వాయనమః । వైశ్వా

ఉపనయనప్రభృతి ఆసమావర్తనాత్ అహరహస్సాయంప్రాతః, సాయమేవవా సమిదాధానం కర్తవ్యమ్, యచ్చ సర్వశాస్త్రే సాయంప్రాతరర్థోపదేశమ్, ఇతి సాయమేవాగ్నిపూజేత్యేకే ఇతి వికల్పవిధ్యర్థోఽనువాదః, అగ్నిపూజాపరశబ్దం సమిదాధానమితి ॥

పరిత్వాగ్నే । పరిమృజామి । ఆయుషాచ । ధనేనచ । సుప్రజాః । ప్రజయా । భూయాసమ్ । సువీరోవీరైః । సువర్చాః । వర్చసా । సుపోషః । పోషైః । సుగృహోగృహైః । సుపతిః । పత్యా । సుమేధాః । మేధయా । సుబ్రహ్మా । బ్రహ్మచారిభిః ।

సరాయనమః । జాతవేదసేనమః ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ । అనుమతేఽనుమన్యస్వ । సరస్వతేఽనుమన్యస్వ । దేవసవితః ప్రసువ । అగ్నయే సమిధ మిత్యాది ద్వాదశభిర్వ్యాహృతి ర్వ్యాహృతాభి స్సమస్తాభిశ్చేతి చతసృభిః ప్రతిమన్త్రం హస్తాభ్యాం సమిధష్షోడశ ఆదధ్యాత్ ॥ ఓం-అగ్నయే సమిధ మాహార్షం బృహతే జాతవేదసే యథాత్వమగ్నే సమిధాసమిధ్యస ఏవంమామాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసే నాన్నాద్యేన సమేధయస్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ ॥

2 ఏధోఽస్యేధి షీమహిస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ । 3 సమిదసి సమేధిషీమహి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ 4 తేజోఽసి తేజో మయిధేహి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ 5 అపో అద్యాన్వ చారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తంమాసగ్ంసృజ వర్చసా స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ । 6 సంమాఽగ్నే వర్చసాసృజ ప్రజయా చ ధనేనచస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ 7 విద్యున్మేఅస్యదేవా ఇన్ద్రోవిద్యా త్సహర్షిభిస్స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయేదంనమమ ॥ 8 అగ్నయేబృహతే నాకాయస్వాహా । అగ్నయేబృహతే నాకాయేదంనమమ ।

9 ద్యావాపృథివీ భ్యాగ్ స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యా మిదంనమమ ॥

10 ఏషాతేఅగ్నే సమి త్తయావర్ధస్వ చాప్యాయస్వచతయాహం వర్ధమా

అగ్నయేసమిధమ్ । ఆహార్షమ్ । బృహతే । జాతవేదసే । యు

నోఽభూయాస మాప్యాయమానశ్చస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥
యథామాఽగ్నే భాగవాగ్ంస్సన్సుముఖాభాగం చికీర్షస్యేవ భాగవమగ్నే ఏవ్మ-
సుమామగ్నే భాగినఙ్కురుస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ సమిధ
మాధామాఽగ్నే సర్వవ్రతోభూయాసగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదంనమమ।
భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం
నమమ ॥ సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదంనమమ । ఓం-భూర్భువ
స్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥ పునః పరిషిఞ్చ్య ॥ అదితే
న్వమగ్గ్ స్థాః। అనుమతేన్వమగ్గ్స్థాః। సరస్వతేన్వమగ్గ్స్థాః । దేవసవితః
ప్రాసావీః । యత్తేఅగ్నే మయి మేధా మిత్యుపస్థాయ । యత్తేఅగ్నే ।

భాత్వమగ్నే । సమిధా । సమిధ్యసే । ఏవమ్ । మామాయుషా । వర్చ
సా । సన్యామేధయా । ప్రజయా । పశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేన । అ
న్నాద్యేన । సమేధయస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ ఏధోఽసి । ఏధి
షీమహి । స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ సమిదసి । సమేధిషీమహి ।
స్వాహా ॥ తేజోఽసి । తేజోమయి ధేహి । స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥
అపోఅద్య । అన్వచారిషమ్ । రసేన । సమసృక్ష్మహి । పయస్వాన్ ।
అగ్నే । ఆగమమ్ । తంమా । సగ్ంసృజ । వర్చసా । స్వాహా । అగ్న

తేజస్తేన । అహమ్ । తేజస్వీ । భూయాసమ్ ॥ యత్తేఅగ్నే । వర్చస్తే
న । అహమ్ । వర్చస్వీ । భూయాసమ్ ॥ యత్తేఅగ్నే । హరస్తేన ।
అహమ్ । హరస్వీ । భూయాసమ్ ॥ మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ ।
మయ్యగ్నిః । తేజోదధాతు ॥ మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయీ
న్ద్రః । ఇన్ద్రియందధాతు ॥ మయిమేధామ్ । మయిప్రజామ్ । మయి
సూర్యః । భ్రాజోదధాతు ॥ (యత్తేఅగ్నే తేజస్తేనాహం తేజస్వీభూ
యాసం యత్తేఅగ్నే వర్చస్తేనాహం వర్చస్వీభూయాసం యత్తేఅగ్నే
హరస్తేనాహగ్ంం హరస్వీభూయాసమ్ ॥ మయిమేధాం మయిప్రజాం
మయ్యగ్నిస్తేజోదధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయీన్ద్రఇన్ద్రి

య ఇదంనమమ ॥ సంమాగ్నే । వర్చసాసృజ । ప్రజయాచ । ధనేనచ ।
స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ విమృధోన్మే । అస్యదేవాః । ఇన్ద్రో
విద్యాత్ । సహఋషిభిః । స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయేదంనమమ ॥ అగ్నయే ।
బృహతే । నాకాయస్వాహా ॥ అగ్నయే బృహతేనాకాయేదంనమమ ॥
ద్యావా । పృథివీభ్యామ్ । స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యామిదంనమమ ॥
ఏషాతేఅగ్నే । సమిత్తయా । వర్ధస్వచ । ఆప్యాయస్వచ । తయాహమ్ ।
వర్ధమానః । భూయాసమ్ । ఆప్యాయమానశ్చ । స్వాహా ॥ అగ్నయ

యందధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయిసూర్యో భ్రాజోదధా
తు ॥) మానస్తోకఇతి జపేత్ । మానస్తోకే । తనయే । మానఆయు
షి । మానోగోషు । మానః । అశ్వేషు । రీరిషః । వీరాన్మానః । రు
ద్రభామితః । వధీః । హవిష్మన్తః । నమసా । విధేమతే ॥ (మానస్తోకే
తనయే మానఆయుషి. మానోగోషు మానోఅశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మా
నో రుద్రభామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమసావిధేమతే ॥) మేధావీత్యా
దిభి స్తిలకంధారయేత్ ॥ మేధావీ భూయాసమ్। తేజస్వీ భూయాసమ్।
వర్చస్వీ భూయాసమ్ । బ్రహ్మవర్చసీ భూయాసమ్ । ఆయుష్మాన్

ఇదంనమమ ॥ యోమాగ్నే । భాగినమ్ । సన్తమ్ । అథాభాగమ్ ।
చికీర్షతి । అభాగమగ్నే । తంకురు । మామగ్నే । భాగినంకురు ।
స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ సమిధమ్ । ఆధాయ । అగ్నే । సర్వ
వ్రతః । భూయాసమ్ । స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥ భూస్స్వాహా ॥
అగ్నయఇదంనమమ ॥ భువస్స్వాహా । వాయవఇదంనమమ ॥ సువ
స్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదంనమమ । ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్ర
జాపతయఇదంనమమ ।

భూయాసమ్ । అన్నాదో భూయాసమ్ । యశస్వీ భూయాసమ్ । సర్వ సమృద్ధో భూయాసమ్ ॥

శ్లో॥ మేధావీచ లలాటేతు తేజస్వీ వక్షిదేశకే । వర్చస్వీచ భుజేద్వాభ్యాం హృదయే బ్రహ్మవర్చసీ । ఆయుష్మా న్నాభిదేశేతు । అన్నాదో కంఠదేశతః । యశస్వీ పృష్ఠదేశేతు శిరస్సర్వ సమృద్ధవాన్ ।

పునస్త్వాదిత్యాఇతి హస్తాభ్యాం అగ్నౌ సమిధమాధాయ । పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమిన్ధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః । ఘృతేనత్వం తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు యజమానస్య కామాస్స్వాహా ॥ అగ్నయే వసునీథా యేదంనమమ । *

స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధా మిత్యగ్ని ప్రార్థన నమస్కారంకుర్యాత్ । స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధిం శ్రియంబలమ్ । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన । యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపోహోమ క్రియాదిషు । న్యూనం సమ్పూర్ణతాం యాతి సద్యోవన్దే హుతాశనమ్ । మన్త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తి హీనం హుతాశన । యద్ధుతన్తు మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ।

---

* పునః త్వా । ఆదిత్యాః । రుద్రాః । వసవః । సమిన్ధతామ్ । పునః । బ్రహ్మాణః । వసునీథ । యజ్ఞైః । ఘృతేన త్వమ్ । తనువః । వర్ధయస్వ । సత్యాస్సన్తు । యజమానస్య । కామాస్స్వాహా ॥ అగ్నయే వసునీథా యేదంనమమ ॥

చతుస్సాగర పర్యన్తమ్, గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు । భార్గవ చ్యావన, ఆప్నవాన, ఔర్వ, జామదగ్న్య । పఞ్చార్షేయ, ప్రవరాన్విత, శ్రీవత్సస గోత్రః, ఆపస్తమ్బ సూత్రః । కృష్ణ యజుశ్శాఖాధ్యాయీ । నారాయణశర్మాహమ్భో అభివాదయే। ఇతి గురుమాతర మన్యాగ్ంశ్చ వృద్ధాన్నమస్కుర్యాత్ ॥ తతోగురు ర్బ్రహ్మచార్యసీతి కుమారగ్ం సగ్ంశాస్తి సర్వత్రానుశాసనే బాఢమేవం కరోమీతి ప్రతిబ్రూయాత్ ।

బ్రహ్మచార్యసి । బాఢమస్మి । కామచార వాదభక్షణ కామోనభవామి । అపోశాన । బాఢమశ్నామి । కర్మకురు । బాఢంకరోమి । మా సుషుప్థాః । బాఢందివా నస్వపిమి । భిక్షాచర్యాంచర । బాఢంచరామి । ఆచార్యాధీనోభవ । బాఢంభవామి । భవద్భి రననుజ్ఞాతస్సన్, యాజనాదికర్మ నకరోమి ॥ * అథాస్మై అరిక్తంపాత్రం ప్రయచ్ఛన్నాహ ।

---

* శ్లో॥ మాతరంవా స్వసారంవా మాతుర్వా భగినీంనిజామ్ । భిక్షేతభిక్షాం ప్రథమం యాచైనం నవిమానయేత్ ॥ విమాననంనామ ప్రత్యాఖ్యాన మిత్యర్థః ॥ శ్లో॥ అగ్రేభిక్షేత జననీ మప్రత్యాఖ్యాయ నీచయా । బ్రాహ్మణీం తాదృశీంవాపి స్త్రియమగేహచ యాచయేత్ ॥ గర్భిణీంనైవ యాచేత విధవాం మతిమాన్నచ ॥ అగ్రేభిక్షేత జననీ మ. ప్రత్యాఖ్యాయనీ చయా । పశ్చాత్పితర మన్యాంశ్చ హ్యాచార్యాం బాన్ధవాం స్తథా ॥

సూ॥ భవత్పూర్వయా బ్రాహ్మణోభిక్షేత। భవాన్, భిక్షాం, దదాతు॥ ఇతి పురుషం, భవతి, భిక్షాం, దేహి । ఇతి స్త్రియమ్ ।౧। భవన్మధ్య

స్వమాతర మేవాగ్రే భిక్షేత, భగినీం వా । అప్రత్యాఖ్యాయినీమ్ ॥ త్రీణ్యహాని ప్రత్యహ మామ భైక్ష మాచరేత్ । చతుర్థేఽహన్యన్న సంస్కారేణ సంస్కుర్యాత్ ॥ భవత్పూర్వయా బ్రాహ్మణో భిక్షేత । భవన్మధ్యయా రాజన్యః । భవదన్త్యయా వైశ్యః । భవాన్భిక్షాం దదాత్వితి పురుషం । భవతి, భిక్షాం, దేహీతి స్త్రియమ్ । భిక్షాం యాచయేత్ ॥ ప్రథమదినాది త్ర్యహ మేతమగ్నిం ధారయే దక్షార లవణం భుంజీత, తతః, ఆచార్యవటూ ఆశీర్వచనం ప్రాప్య । బ్రాహ్మణాన్ తోషయిత్వా, బన్ధుభిస్సహ భుంజీయాతామ్ ॥

సమాప్తమ్

యా రాజన్యః ॥ భిక్షాం, భవాన్, దదాతు ॥ భిక్షాం, భవతి, దేహి ॥ ఇతి ॥2॥ భవదన్త్యయా వైశ్యః ॥ దదాతు, భిక్షాం, భవాన్ ॥ దేహి, భిక్షాం, భవతి ॥3॥ తథా శ్లో॥ భవత్పూర్వం చరేద్భైక్ష ముపనీతో ద్విజోత్తమః । భవన్మధ్యన్తు రాజన్యో వైశ్యస్తు భవదుత్తరమ్ ॥ కించ ॥ ఆదిమధ్యావ సానేషు భవచ్ఛబ్దోప లక్షితః । బ్రాహ్మణక్షత్రియ విశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమమ్ ॥ ఉపనయన దీక్షానన్తరే ॥ శ్లో॥ గృహ్యోక్త విధినోపేతః పరివర్త్యోత్త రీయకమ్ । దండం పాత్రం సమాదాయ నమస్కృత్య ఋషిం గురుమ్ । భిక్షార్థన్తు తతో మాని ద్విజవేశ్మ తథా వ్రజేత్ ॥ వేదయజ్ఞై రహీనానాం ప్రశస్తానాం స్వకర్మసు । బ్రహ్మచార్యా హరేద్భైక్షం గృహేభ్యః ప్రయతోన్వహమ్ ॥ గురోః కులేన భిక్షేత సజ్ఞాతి కులబన్ధుషు । అలాభే త్వన్యగేహానాం పూర్వం పూర్వం పరిత్యజేత్ ॥ సర్వం వాపి చరేద్గ్రామం పూర్వోక్తానా మసం

దేవతాహ్వానమ్.

దేవతాహ్వానమ్.

ఆచమ్య- పూర్వోక్తైవఙ్గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ- త్రత్రత్కర్మాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదఙ్గత్వేన తదాదౌ దేవతాహ్వానాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ కాంస్యపాత్రే తండులతాంబూల హిరణ్యాత్మకం గృహీత్వా ॥ పరిమదం. త్రిః పరిదక్షిణీకృత్య । నమో మహద్భ్యో నమో అర్భకేభ్యో నమో యువభ్యో నమ ఆశినేభ్యః । యజామ దేవాన్ యదిశక్నవామ మాజ్యాయసశ్శం సమావృక్షిదేవాః ॥ అత్రదేవతాః । నాన్దీ ముఖాః నాన్దీ । నాన్దీవృద్ధప్రపితామహీ వృద్ధపితామహీ వృద్ధమాతరః గోత్రాస్సత్యవసు సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః ॥ నాన్దీముఖాః నాన్దీ । నాన్దీవృద్ధప్రపితామహ వృద్ధపితామహ వృద్ధపితరః । గోత్రాస్సత్యవసు సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః ॥ నాన్దీముఖాః నాన్దీ । నాన్దీవృద్ధమాతామహ

వృద్ధమాతుఃపితామహ వృద్ధమాతుః ప్రపితామహః స్సదారాః । గోత్రా స్సత్యవసు సంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః । నాన్దీముఖాఃనాన్దీ। నాన్దీఉభాభ్యా ముఖాభ్యాగ్ం సత్యవసు సంజ్ఞకవిశ్వేదేవాశ్చ గృహసిద్ధమన్నం పరిమాన్నప్రముఖ ముభయాత్మకదైవికం శ్వఃపరశ్వోవా భోజయిష్యే। (హిరణ్య ద్రవేణాద్య తోషయిష్యే॥) నాన్దీ వృద్ధ ప్రపితా మహ్యాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ । నాన్దీ వృద్ధపితామహ్యాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ నాన్దీ వృద్ధమాతరః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ సత్యవసు సంజ్ఞక విశ్వేదేవాశ్చ ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ నాన్దీ వృద్ధప్రపితా మహాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ నాన్దీ వృద్ధపితామహాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ నాన్దీ వృద్ధపితరః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ సత్యవసు సంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ నాన్దీ వృద్ధమాతామహ వృద్ధమాతుః పితామహ వృద్ధమాతుః ప్రపితామహః స్సదారాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ సత్యవసుసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ప్రియన్తాం ప్రియన్తామ్ ॥ నాన్దీ వృద్ధప్రపితా మహీభ్యో వృద్ధపితా మహీభ్యో వృద్ధమాతృభ్యః । సత్యవసుసంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో నాన్దీముఖాభ్యః ॥ నాన్దీ వృద్ధప్రపితా మహేభ్యో వృద్ధపితా మహేభ్యో వృద్ధ పితృభ్యః । సత్యవసు సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో నాన్దీముఖేభ్యః ॥ నాన్దీ వృద్ధమాతామహ వృద్ధమాతుః పితామహ వృద్ధమాతుః ప్రపితామహేభ్య స్సదారేభ్య స్సత్యవసు సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో నాన్దీముఖేభ్యో నాన్దీముఖాభ్యః ॥

ఇడాదేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతిరుక్థామదాని శగ్ంసిష
ద్విశ్వేదేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధుమనిష్యే
మధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో
వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తంమా దేవా అవన్తు
శోభాయై పితరోఽనుమదన్తు ॥ నాన్దీదేవతా శోభనదేవతా ఇష్టాదేవతా
యుగ్మభూయ, సముచ్చయీభూయ, అస్యకుమారస్య ఉపనయన వేదికా
మాగత్య । ఉపనయన ముహూర్తం స్వీకృత్య । పాలాశహోమ
పర్యన్తం అస్యాంవేదికాయాం సుఖేననివసన్తు । మాంరక్షన్తు । కుమా
రగ్ంరక్షన్తు ॥ ఇడఏహి ॥ ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ంసనిం గోః
శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయసాధ । స్యాన్నస్సూను స్తనయో విజా
వాగ్నే సా తేసు మతిర్భూత్వస్మే ॥ నాన్దీదేవతా శోభనదేవతా
ఇష్టాదేవతా, యుగ్మభూయ, సముచ్చయీభూయ, అస్యకుమారస్య ఉప
నయనవేదికా మాగత్య । ఉపనయనముహూర్తం స్వీకృత్య । పాలాశ
హోమ పర్యన్తం అస్యాంవేదికాయాం సుఖేననివసన్తు । మాంరక్షన్తు
కుమారగ్ంరక్షన్తు । అదితఏహి ॥ ఈడామహై దేవాగ్ం ఈడేన్యాన్న
మస్యామ నమస్యాన్ । యజామ యజ్ఞియా నిత్యాహ మనుష్యావా
ఈడేన్యాః పితరోనమస్యా దేవాయజ్ఞియా దేవతాఏవతద్యథా భాగం

యజతి ॥ నాన్దీదేవతా శోభనదేవతా ఇష్టాదేవతా యుగ్మభూయ, సముచ్చయీభూయ, అస్యకుమారస్య ఉపనయన వేదికామాగత్య । ఉపనయన ముహూర్తం స్వీకృత్య । పాలాశ హోమ పర్యన్తం అస్యాం వేదికాయాం సుఖేననివసన్తు । మాంరక్షన్తు । కుమారగ్ం రక్షన్తు ॥ సరస్వత్యేహి ॥ ఇడఏహ్యదిత ఏహిసరస్వత్యే హ్యాస్తావే హ్యాస్తావే హ్యాస్తావేహి ॥ శోభనగ్ం శోభనమ్ ॥ నాన్దీ శోభన దేవతా భ్యోనమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాంకుర్యాత్ ॥ ఇడావాచనాజ్ఞత్వేన అభ్యుదయిక బ్రాహ్మణ భోజనాసనాచ్ఛాదన ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ సమాప్తమ్ ॥

—* అత్రశ్లోకాః. —*

వాక్యమ్॥ నామాన్న చౌలోపనయన గోదాన వివాహాఽఽధాన స్నానసీమన్త పుగ్ంసవనేషు పూర్వేద్యుర్నాన్దీముఖం కుర్యా జ్జాత కర్మణి సద్యః ॥ తథాచ ॥ శ్లో॥ జాతనామాన్న చౌలోప స్నాత సీమన్త పుంసవే । వివాహాధాన గోదానే నాన్దీశ్రాద్ధం విధీయతే ॥ కించ॥ నామాది నాన్దీకరణం పుణ్యాహం ద్విజభోజనం । రక్షాబన్ధన మన్నాది చౌలాద్యఙ్కుర మేవచ ॥ అత్ర విశేషః॥ గర్భాధానే వివాహేచ పుంసవే జాతకర్మణి । నామోపాకరణే స్నానే వ్రతేషుచ సమాపనే । బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదన్తే వాచయే దాశిషస్తథా ॥ సీమన్తోన్నయనేచైవ అన్నప్రాశన చౌలయోః । ఉపాయనేచ గోదానే ఆదా

న్యఞ్చిసన్గ్ స్పర్శాత్యగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాణీయ తన్తిచరా యేదం నమమ । అపఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ జయాదిబ్రహ్మ విసర్జనాన్తే॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాచీం కుమారముపవేశ్య ॥ * త్రేణ్యాశలల్యా త్రిభిర్దర్భ పుంజీలైః శలాలుగ్లప్సేనేతి కుమారస్యశిరః తూష్ణీం కేశాన్వినీయ । పశ్చాచ్ఛిరస్య । అపఉపస్పృశ్య । † యథర్షి శిఖానిదధాతి । యథావైషాం కులధర్మస్యా దపాగం సగంస్పర్జనాద్యా కేశ నిధానాత్సమానమ్ ।

* తతః ఉష్ణేనవాయవఇతి యజుషా ఉష్ణాశ్శీతా స్వపఆనీయ ॥ ఉష్ణేన వాయ వుద్రకేనేహ్యాదితిః కేశాన్వపతు ॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకేనినీయ। ఆపఉన్దన్త్వితి పాగారభ్యప్రదక్షిణం కుమారస్య శిరఉనత్తి । ఆపఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే । జ్యోక్చ సూర్యందృశే ॥ (యేనావపదితి చతసృభిః ప్రతిమన్త్రం ప్రతిదిశం ప్రదక్షిణం ప్రవపత్యా సావిత్య్రత్ర కుమారస్యనామోక్త్వా శర్మన్నితిబ్రూయా దేవగంసర్వత్రా నృథ మన్త్రివజ్జం వయుమసావేమఇతి ద్వయోశ్శర్మన్నితి । దక్షిణతో మాతా బ్రహ్మచారీవా యవసహిత మనడుహశ్శకృత్పిండం గృహ్ణీయాత్ ॥) క్షురసహితాం స్త్రీన్ దర్భానాదాయ । ఊర్ధ్వాగ్రాన్

---

* శ్లో॥ ఏకమూలంద్విశాఖంచ ఫలైః పర్ణైస్సుసంయుతః॥
శలాలుగ్లప్సావామేతి నిశ్శలోక్త ముదుహృతమ్ ॥

† యథర్షి యావన్త ఋషయస్యప్రవరే తావతీ శ్శిఖా నిదధాతి । ఏకార్షేయస్యైకాశిఖా, ద్వ్యార్షేయస్య ద్వే ఇత్యాది ॥ అథవా ॥ యథా మేన ప్రకారేణ, ఏషాం, కులధర్మం. [illegible] ॥

పూర్వతో న్తర్ధాయ ॥ యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాఞ్జరదష్టిర్యథా సదయం నారాయణశర్మా । ఇతి తిరశ్చా క్షురేణ పూర్వకేశాన్వాపయిత్వా । అపఉపస్పృశేత్ । అగ్నేర్దక్షిణత ఉపవిశ్య కుమారస్య మాతా బ్రహ్మచారీ వా కశ్చిత్ యత్క్షురేణేతి ప్రథమం వపన్త మాచార్య మనుమన్త్రయే * యత్క్షురేణ మర్చయతా సుపేశసా వప్త్రా వపసి కేశాన్ । శున్ధి శిరో మాస్యాయుః ప్రమోషీః ॥ ఆచార్యో దర్భమిశ్రాన్తాన్ కేశాన్మాత్రే ప్రదాయ ॥ పునస్త్రీన్దర్భానాదాయ, ఊర్ధ్వాగ్రాన్ దక్షిణతో న్తర్ధాయ ॥ యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషే వపత్ । తేనాస్యాయుషే వపసా శ్లోక్యాయ స్వస్తయే ॥ ఇతి తిరశ్చా క్షురేణ దక్షిణకేశాన్వాపయిత్వా । అపఉపస్పృశ్య । దర్భమిశ్రాన్తాన్కేశాన్మాత్రే ప్రదాయ ॥ — పునస్త్రీన్దర్భానాదాయ ఊర్ధ్వాగ్రాన్ పశ్చిమతో న్తర్ధాయ ॥ యేన భూయశ్చరాత్ర్యాం జ్యోక్చ పశ్యాతి సూర్యమ్ । తేనాస్యాయుషే వపసా శ్లోక్యాయ స్వస్తయే । ఇతి తిరశ్చా క్షురేణ పశ్చిమకేశాన్వాపయిత్వా । అపఉపస్పృశ్య । దర్భమిశ్రాన్తాన్కేశాన్మాత్రే ప్రదాయ ॥ — పునస్త్రీన్దర్భానాదాయ ఊర్ధ్వాగ్రాన్ ఉత్తరతో న్తర్ధాయ । యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషే వపత్ । తేన

* ఆభిముఖ్యేన మన్త్రస్యోచ్చారణ [illegible] ద్రవ్యాశేన చిత్తేన అనుమన్త్రణమ్,

తేవపామి నారాయణశర్మ న్నాయుషా వర్చసా యథాజ్యోక్సుమనా అసాః ॥ ఇతి తిరశ్చాక్షురేణ ఉత్తరకేశా న్ప్రపయిత్వా । అపఉపస్పృశేత్ ॥ దర్భమిశ్రాన్ప్రా కేశా న్మాతే ప్రయచ్ఛేత్ ॥ — — తాః దర్భమిశ్రాన్ సర్వాన్కేశా న్నేసహృత్య । మాతాయవాన్వితే ఆనడుహే శకృత్పిండే సకృన్నిధాయ ॥ ఆదాయోత్థాయ । ఉప్త్వాయ కేశా నిత్యేకముద్బరమూలే దర్భస్తమ్బేవా నిదధాతి ॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్యరాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమో అగ్నిః । తేభ్యోనిధానం బహుధాన్వవిన్దన్న స్తరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః ॥ — క్షురంప్రక్షాళ్య । *
గూఢస్థానే నిదధాతి । తేనత్ర్యహం కర్మనివృత్తిః । బ్రహ్మణేవరం దదాతి । బ్రహ్మాణంపూజయామి భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం తుభ్యమహం సమ్ప్రదదేనమమ । — అక్షతాంచ్ఛిరసి ధారయేత్ ॥ — తతశ్చూడాకరణం కర్ణవేధంచకృత్వా కుమారం స్నాతమలఙ్కుర్యాత్ ॥— గోదానగ్ం షోడశేవర్షే శలాలుగ్లప్స దర్భపుంజీలశలలీ శిఖానిధానవర్జం చౌలవత్కుర్యాత్ ॥

అత్ర శ్లోకాః.

శ్లో॥ తృతీయె వత్సరేచౌలం కుర్వీత హ్యుత్తరాయణే । శుక్లపక్షే శుభార్కేతు కృత్వా భ్యుదయికం తతః॥— తథాచ ॥ జన్మనోథ తృతీయేబ్దే చౌలంకుర్యా త్పునర్వసా । ఉదగ్గతే గ్రహేశేచ పంచమేవా మతాన్తరాత్ ॥— కించ॥ జన్మనోథ తృతీయేబ్దే ప్రథమేవా మతాన్తరాత్ । పంచమేవా చౌలకర్మ కుర్యు రేకే యథాకులమ్॥— సూనోర్మాతరి గర్భి

తిష్ఠేత్ ॥ — ఆతిష్ఠేమమితి మన్త్రముచ్చరన్నాచార్యో కుమారస్య దక్షిణేనపాదాఙ్గుష్ఠేన వాయవ్యామశ్మాన మాస్థాపయేత్ ॥ — ఆతిష్ఠేమమశ్మాన మశ్మేవత్వగ్ స్థిరోభవ । అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥ (— అథస్తాత్తత్రైవ తిష్ఠేత్ । ఆదేవతాపరీదానా ద్యథాస్థానమపరిత్యాసీదేత్ ॥ తత్ర వాసో మౌఞ్జ్యజినావస్థాపన ప్రోక్షణ హస్తగ్రహణ పరీదానాని కుర్యాత్ ॥ — (తథాచ - శ్లో॥ అశ్మోత్థాయ కుమారోపి స్వాచార్యస్తు ప్రదక్షిణమ్ । అగమ్యోత్తరత స్తిష్ఠే దగ్నిమాచార్యమన్తరా॥ — దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాయాథ స్థితోవటుః । ఆదేవతా పరీదానా త్పరిత్యాసీదే న్నచాసనే ॥ — అశ్మని స్థాపితోయేన వాసోపి పరిధాయచ । మేఖలామజినఞ్చైవ యావదశ్మాన మాచరేత్ ॥)

ఆచమ్య ॥ — పూర్వోక్త ... ... శుభతిథౌ, మమకుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శీతోవాతోష్ణా ద్యుపశమనద్వారా దేహాలఙ్కరణార్థం వస్త్రధారణంకరిష్యే ॥ — — — రేవతీస్త్వేతి ద్వాభ్యాం వాసోభిమన్త్ర్య । రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్ కృత్తికా శ్చాకృన్తగ్ స్త్వా । ధియోవయన్నవగ్నా అవృంజస్సహస్ర మన్తాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్ । దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసా మభవన్మహిత్వనమ్ ॥ — — యా అకృన్తన్నితి తిసృభిర్వాసః కుమారస్య కటితటే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిధాప్య । యా అకృన్తన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీ కన్తా నభి

తో దదన్తు । తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయన్త్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వ వాసః । పరిధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః । బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ ద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ । జరాంగచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవాకృష్టీనా మభిశ స్తిపావా ।

☞ శతంచజీవ శరదస్సువర్చా రాయశ్చపోష ముపసంవ్యయస్వ ॥ పరిధాప్య, ద్విరాచమ్య । పరీదమితి పరిహితం కుమారమనుమన్త్రయే ॥ పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయే భూరాపీనా మభిశ స్తిపావా । శతంచజీవ శరదః పురూచీ ర్వసూనిచార్యో విభజాసిజీవన్ ॥ — — — ఆచమ్య పూర్వోక్త ... ... శుభతిథౌ, మమకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధి ద్వారా, శ్రీ పరమేశ్వర ప్రసాద సిద్ధ్యర్థం మేఖలాధారణం కరిష్యే ॥ — మౌంజీం మేఖలాం త్రివృతాం త్రిః ప్రదక్షిణ మియందురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం కుమారస్య కటితటే పరివేష్ట్య, నాభిదేశే గ్రన్థింకృత్వా, తామేవ కుమారం వాచయేత్ ॥ — ఇయందురుక్తా త్పరిబాధమానా శర్మ వరూథ మ్పునతీనఆగాత్ । ప్రాణాపానాభ్యాం బలమాభరన్తీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయమ్ । ఋతస్యగోప్త్రీ తపసః పరస్వీ ఘ్నతీరక్షస్సహమానా అరాతీః । సానస్సమన్త మనుపరీహి భద్రయాభర్తా